

הכרת הטוב – לפרשת בהעלותך

בפרשת השבוע, בהעלותך אנו קוראים על מעשה חריג שאירע במהלך מסע בני ישראל במדבר: "וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מַחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַע יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הָאָסֶף מִרְיָם" (יב, טו). מבאר רש"י: "זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור, שנאמר 'ותצב אחותו מרחוק' (שמות ב, ד)".

השלכות גדולות של מעשה קטן

המתנתה של מרים על יד היאור, להשגחה על אחיה היתה עשיה פעוטה. היא לא נדרשה למאמץ מרובה (או הקדשת תשומת לב מיוחדת). אך השלכותיו היו משמעותיות והיתה בהם תרומה נכבדה ומשמעותית להצלת עם ישראל.

מכאן לקח חשוב מאד לחיינו, יש ואדם עושה מעשה שנראה פעוט ואינו מחשיבו. יש אפילו שיזלזלו בו, אולם ערכו של מעשה אינו נמדד במישור המיידני, בסמוך לאירוע. ההשלכה של העשיה, כמו גם תוצאותיה יכולות להיראות רק זמן רב לאחר מכן. מרים עשתה זאת כאחות גדולה, שדואגת לאחיה הקטן. היא לא חשבה באותה עת בהשפעות שעשויות להיות לפעולה זו.

חשיבותה של הכרת הטוב

נשוב להמתנת בני ישראל למרים, שנסגרה שבעה ימים מחוץ למחנה. 'וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הָאָסֶף מִרְיָם', כל מחנה בני ישראל, שמנה באותה עת כמה מיליונים, ממתין למרים ולא נוסע במשך שבעה ימים. התורה מציינת זאת, להשמיענו שהיה זה "אירוע חריג" בארבעים שנות נידודי בני ישראל במדבר, וללמדנו כלל חשוב, ומוסר לחיינו.

לכל אדם יש חובה אנושית ומוסרית של הכרת הטוב ומחוייבות שבאה בעקבותיה. הכרת הטוב כלפי המיטיב נחשבת כחובה בסיסית. מגיל קטן מרגילים אנו את ילדינו לומר 'תודה' על צעצוע שמקבלים או ממתק שניתן להם. **הכרת הטוב הינה חובה מוסרית ממדרגה ראשונה.** היא הרבה מעבר לאמירת 'תודה'. הכרת הטוב אינה מידה נוספת, אלא אחד מעיקרי האמונה, כפי שמצינו בדברי חז"ל "כל הכופר בטובתו של חברו, סופו שיכפור בטובתו של הקבה" (קהלת רבה פרשה ז). מצאנו מקורות רבים על חיוב 'הכרת הטוב', אפילו לבעל חיים ולדומם. וכשאדם אינו מכיר טובה למי שהיטיב עימו, הוא מכונה 'כפוי טובה'. **חסרון בהכרת הטוב, הוא חסרון מהותי בנפש האדם.**

יסוד הכרת הטוב הוא להרבות חיבה ורעות בין איש לרעהו. המכיר טובה לחברו שהיטיב עימו- יודע שחברו אוהבו, וכפי שאומר שלמה המלך: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט).

את החובה הבסיסית להודות על כל הנאה לימד אברהם אבינו את באי העולם, ובאמצעותה הכיר להם את הקב"ה. אברהם נטע אשל בבאר שבע ולמרגלותיו האכיל והשקה את העוברים ושבים. לאחר שאכלו ושתו רצו להודות לו, ואז הסביר להם אברהם שלא אכלו משלו, אלא עליהם להפנות את תודתם לבורא עולם, על שאכלו משלו.

הכרת הטוב בין איש לאשתו

היבטים מגוונים יש לחיוב הכרת הטוב, ורבים הממעטים בחשיבות ההתבוננות בנושא זה, מתוך אי שימת לב. בחיי החברה, אדם נמשך בדרך כלל למי שמעריך אותו והערכה מובעת גם בתודה ובמילה טובה. כשזה לא קיים – מערכת היחסים בין אדם לחברו מתערערת.

על החובה להכיר טובה לבן / בת הזוג, למדנו מסיפור על רבי חייא. חז"ל במסכת יבמות (דף סג ע"א) מספרים: "רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו (=אשתו של רבי חייא היתה מצערת אותו). כי הוה משכח מידי, צייר ליה בסודריה ומייתי ניהלה (=כשהיה מוצא דבר טוב, היה צורר אותו בסודרו ומביא לה). אמר ליה רב: והא קא מצערא ליה למר? (שאל אותו רב: והרי היא מצערת אותך, ומדוע אתה בכל זאת משתדל להנות אותה?) אמר לו: דיינו שמגדלות בנינו, ומצילות אותנו מן החטא". (=השיב לו רבי חייא: שמגיע לה, כהכרת הטוב על שמיטיבה עימו).

אדם מן השורה היה מגיב למעשה שכזה בצורה שלילית ויתכן שאף היה מבזה את רעייתו, אולם רבי חייא לא נהג כך, כשהיה מוצא בדוכנים בשוק דבר שאהוב על אשתו, היה רוכשו ומביאו לה. ואכן תלמידו תמה על מנהגו זה, ושאל אותו לפרש קניית מתנה לאשתו, ובפרט שמצערת אותו. ענה לו רבי חייא: אני קונה לה, כהוקרה על שמגדלת את בנינו.

לרבי חייא אמנם היה צער גדול מהתנהגות רעייתו, אולם הוא חש בצורך להכיר לה טובה על כך שמגדלת את ילדיו – שהינם משותפים להם. ועל כן – גם כשהיה בשוק חשב כיצד יוכל להכיר טובה והביא לה תשורות.

לימדנו רבי חייא שיעור בהכרת הטוב - יש להכיר טובה על כל דבר, גם אם בנוסף לטובה מקבלים רעה מהמיטיב. יש למצוא את נקודות הזכות החיוביות ועליהן להכיר טובה.

office@shaalti.co.il – **לתגובות**

להזמנת הרצאה 'שבת חלום', בנייד – 052-9453811

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, רב המכר 'כי ישאלך' – על הגדה של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר.